

De siste kamper før kapitulasjonen.

Nordlys 11. juni 1940.

Stabsjef Lindbæk-Larsen uttaler seg til "Nordlys".

En av "Nordlys"' medarbeidere hadde søndag et intervju med major Lindbæk-Larsen, stabsjef for 6. divisjon. Majoren som sammen med general Fleischer på en glimrende måte har ledet de fremgangsrike operasjoner i Ofotenavsnittet, var synlig beveget. En kan godt forstå at det måtte være bittert å oppgi kampen etter 8 ukers seierrikt felttog. Men under omstendighetenes hårde press var det ikke annet å gjøre.

Stabsjefen slo fast at 6. divisjon på ingen måte var slått. Tvert om, så sent som den natta demobiliseringsordren kom, var angrepsoperasjonene i gang på fronten mot Björnfeld, og de fikk et heldig utfall. Det lykkes de norske tropper å trenge et godt stykke frem mot traktene der Ofotbanen skjærer svenkegrensen. Den norske hæren hadde ennå en god tid kunnet holde frontene oppe i fjellet, men å fortsette kampene etter at de allierte trakk seg tilbake ville ha vært fullkomment nyttelöst. Når det engelske vakholdet utenfor kysten fallt bort, kunne jo tyskerne landsette tropper hvor som helst, og uten allierte fly ville de norske stillinger og det norske civilfolket være prisgitt. Tyskernes skånselløse bombing. Dessuten ville våre forsyninger både av matvarer og ammunisjon snart slippe opp.

Bøvegelsene i samsvar med demobiliseringsordren tok til lørdag, for fronttroppenes vedkommende først søndag. Vi har prøvet å gjennomføre en disiplinert demobilisering, sier stabsjefen, slik at soldatene kommer vel heim og ikke lir overlatt på noen måte. Samtidig har vi holdt fronten og kampene har pågått helt til det siste. Tilbaketrekkingen har foregått i dekke av en kjempende front.

Norske tropper var med under angrepet på Narvik, og har forsåvidt dagens byrde og hete. Senere ble opprensningen overlatt til franske og polske tropper. Da derfor de allierte trakk seg tilbake var Narvik faktisk tatt en tom by. Den norske vaktstyrken + krigspolitiet fikk sendt bort resten av civilbefolkningen og dessuten alle forsyninger og ammunisjonslagrene. Deretter forlot de byen lørdag morgen. Tyskerne kom sannsynligvis til Narvik igjen samme ettermiddag fra fjellene ved jernbanelinja. Men en kan ikke tale om noen gjenerobring av byen.

Vi vil nødig tenke oss at kampene har vært til noen nytte, sier stabsjefen til slutt. Men først framtida kan gi oss en fasitt av disse to måneders strid. De som kan ha mest grunn til å føle skuffelse er 2. bataljon av I. R. 15, major Hylamo. Disse karene hadde hovedbyrden og også hovedæra av angrepet på Narvik, men nå - noen få dager etter - må de se på at deres modige innsats tilsynelatende var bortkastet.

Men det var den sikkert ikke likevel. Vi vil gjerne få lov til å tilføye: Kampene her nord har gitt alle nordmenn sjøltillit og framtidshåp. De offer som krigen har krevet og som så villig har vært ydet, vil gi oss noe å leve på, styrke oss i tida som kommer. De skal være vår ledestjerne under den fortsatte kamp for den nasjonale friedom.

Opprop og kunngjøringer.

Dok. nr.1.

"Gjør motstand over alt."

"Hver tomme av Norges jord må forsvares".

Forsvarssjefen i Vest-Finnmark sendte 12. april ut følgende ~~appell~~ appell over kringkastingen:

Enhver nordmann må nå kun ha ett eneste mål: Hver på sin plass å gjøre sitt ytterste for å være med på å renske landet for fiender. Hver tomme av fedrelandets jord skal forsvares.

Gjør motstand over alt mot overmakten.

La ingen tyske trålere eller andre tyske fartøyer slippe uhindret og uten motstand inn i norske farvann.

Bevar fullstendig taushet om alle norske militære tiltak De hører om, men ha øyne og ører med Dem og meld alt De tror har interesse til nærmeste politimyndighet eller militæravdeling.

Tenk over hvorledes De skal ordne Dem i tilfelle av luftangrep og ta situasjonen med ro og tillit.

Det er min sikreste overbevisning at Norge om ikke lang tid vil være rensket for fiender. Rettferdigheten sier alltid til slutt."

Dok. nr.2.

Fredag 19. april 1940.

Kommanderende general har 16. april sendt ut dette oppropet:

Til alle som deltar i forsvaret, soldater, telegraf-, telefon-, jernbane-, leiefolk og frivillige hjelpere: av alle slag: Krigen har vart i 8 dager. Vi ble overrumplet. Derfor så det fra først av meget rotet ut. Men nå begynner vi å få orden i tingene både ved stridsfrontene og organiseringen. Det takker jeg dere alle for. Det har vært mangen hard tårn, og vi må være forberedt på flere, men vi kommer ikke lenger til å kjempe alene. Engelske og franske soldater griper inn. En troppestyrke er alt i landet. Vår oppgave er å holde det gående til hjelpen blir effektiv, organisere og samle våre krefter. Men som vi har greidd hittil skal vi også greie den oppgave når alle hjelper til som de hittil har gjort, hver på sin front. Husk at tyskerne har det ikke godt de heller, De er isolerte små styrker rundt om i landet med innbyrdes samband bare gjennom luften og med alle veier sperret. Norske tropper hold ut og hold sammen som hittil så går det!

Otto Ruge.

kommanderende general.

Dok. nr.3.

Fra Hærens Overkommando: Opprop.

Samling av materiale til belysning av rettsstridig og uverdlig tysk krigsföring i Norge.

Siden krigen bröt ut den 9. april, har vi nordmenn, sivile og militære - vært vidne til tallrike tilfelle av tysk krigsföring, som både står i strid med folkerettslige regler og som röber dårlig soldatånd og soldatærene, slik vi og andre kulturfolk oppfatter disse begreper.

Vi har sett bombing av byer, grender og hus og andre sivile mål uten noen som helst militær interesse. - Kvinner og barn er blitt beskutt med mitraljöser av tyske flyvere når disse etter høyere ordre "avkjemmer veiene", ("Die Wege sind abzukämnen") som det heter i en tatt på en fangen tysk flyver.

Vi har opplevet at tyskerne ved å gi tegn til å overgi seg har lokket en norsk avdeling ut fra sin stilling og derefter meiet dem ned. Tyske krigere - som selv gjør krav på å være verdens beste soldater, har brukt norske fanger og sivile som skjermbrett mot norske kuler. De har tvunget norske fartøy med norsk besetning til å føre tyske tropper mot våre egne med den følge at sivile norske sjöfolk er blitt drept av norske soldater.

Tysk radio og tysk presse har systematisk benektet disse kjennsgjæringer og avvist dem som "selvsagt usanne" eller lignende.

Vi som har opplevet de nevnte utslag av tysk krigføring vet at de tyske dementier er uriktige. Det er allikevel av betydning å få slått fast for all verden, også for det tyske folk - de faktiske forhold.

Dette vil vi forberede ved å samle vidnefaste opplysninger om påtagelige tilfeller av barbarisk eller lumpen tysk krigføring. Vi ønsker meldinger om det som er hendt og dessuten om det som kan hende også fremtidig dessverre.

Hærens overkommando ber alle nordmenn som selv har vært eller blir utsatt for eller vitne til slik krigføring å lage en nøktern beskrivelse av tilfellet, bekreftet av andre troverdige vitner. Nordmenn som bor i det besatte område må oppbevare sin beskrivelse av tilfellet til den kan leveres. De som bor i fri områder må sende dem inn til adresse: Feltpostkontor nr. 9.

Beskrivelsen må inneholde:

Nøyaktig tid og sted for begivenhetene, kort beskrivelse av det som hendte - herunder både norsk og tysk opptreden, hvilke nordmenn var vitne til begivenheten, om mulig navn og adresse, underskrift, navn og adresse. Vitneunderskrifter, navn og adresse.

Hærens overkommando vil også gjerne ha oppsnappede ordrer eller innstrukser fra tyske myndigheter og befalingsmenn, som måtte inneholde uttrykkelige bestemmelser av ineresse for å bedømme tyskernes krigsmetoder.

Dok. nr. 4.

x) fordi

Dagsbefaling fra forsvarssjefen i Sör-Hålogaland:
"Vi skal igjen feire minnet om 17. mai og det frigjøringsverk som den dag blev gjennomført for 126 år sia - et frigjøringsverk som var mulig hele det norske folk med hær og flåte stod samlet. Sia den gang er Norge gått fram på alle måter i velstand og lykke. Vårt flagg vaier på alle hav. Hele verden kjenner oss. Overalt er vi blitt høyaktet som et dyktig og strevsomt folk som fortjener å leve sitt selvstendige liv. Nordmennene har alltid ønsket å leve sitt liv i fred og forståelse med andre land. Ingen norsk mann eller kvinne har villet denne krig. Trass i gitte løfter er vi blitt brutalt overfalt. Vi var ikke forberedt på en slik framferd. Store deler av vårt land er hærtatt. Det svir i våre hjerter å tenke på det. Men her nord holder vi stand og her skal vi holde stand. Soldater! Jeg vet godt at dere og alle de folk som hjelper oss har slitt og kjempet i lang tid og at dere har hatt en hard törn med savn og motgang, men nå er vi i orden igjen. Det lysner. Vi har rett til å se med håp på framtia. I den del av Norge som nå er hærtatt har tyskerne forbudt vårt folk å minnes vår frihetsdag. Men vi vil gjøre det og la oss alle med 17.mai som bakgrunn love hverandre at vi skal holde sammen og holde ut.

Befal og soldater! Vi samler oss i det gamle ønske: Gud bevare kongen og fedrelandet.

R. Roscher-Nielsen.

Dok. nr. 5.

I statsråd 18.mai er det utferdiget følgende kongelige resulasjoner:

1. Det opprettes en felles overkommando for rikets samlede krigsmakt under navnet: Forsvarets overkommando. Sjefen for denne overkommando benevnes: Forsvarssjef.

2. Forsvarsdepartementet bemyndiges til å gi de nærmere regler for kommandostabens sammensetning og virksomhet samt utferdige innstruks for forsvarssjefen.

3. Kommanderende general, generalmajor Otto Ruge, beordres midlertidig som forsvarssjef med behold av stillingen som kommanderende general.

Fra forswarets overkommando.

Kunngjøring.

Tyskerne kjemper ikke bare med våben og med bombing. De har også spioner midt i blandt oss, og de arbeider systematisk på å undergrave troen på vår sak og spre mistillit mellom oss og våre allierte.

De gjør dette med flygeblad som deres flyvere sprer ut sammen med sine bomber.

De gjør det gjennom Oslokringkasteren som bare får si det tyskerne ønsker.

Og de gjør det først og fremst gjennom løst snakk og mistrøstige rykter som de søker å få fortalt videre fra mann til mann.

Det er nødvendig at alle - hver i sin krets - hjelper forsvaret med å motarbeide dette fiendens underjordiske arbeid.

Vis tyskernes hemmelige hjelpere at vi står samlet og fast, at vi ikke vil gi slipp på friheten, at vi tror på vår rettferdige sak og vil slåss for den til vi seirer, selv om striden blir lang og hard.

Spre ikke rykter og så ikke mistillit med løst snakk og mistrøstig snakk, men grip kraftig inn mot dem som farer med slikt.

Snakk ikke til noen om militære tiltak - norske eller allierte - eller om noe annet som direkte eller inndirekte kan være av betydning for landets forsvar. - Det gjelder også slikt som innkalling, flytting og forlegging av militære styrker, transporter og forsyninger, avgang og ankomst av skip eller fly o.s.v.

Etter den almindelige straffelov er det blandt annet straffbart:

1. å yte fienden bistand i råd eller dåd eller å svekke Norges eller alliertes stridsevne (§86),

2. Rettsstridig å vegre seg ved å meddele militær befalingsmann de opplysninger han sitter inne med av betydning for krigsforetagende eller som medvirker til det (§87),

3. Rettsstridig å yte fiendtlig speider (spion) skjul, underhold eller annen bistand (§87).

4. å medvirke til et det forøves noen etter militær straffelov straffbar handling, som kan medføre 3 års fengsel eller strengere straff (§87). På samme måte straffes den som like over for noen alliert stat forbryter seg som nevnt foran (§87).

5. Rettsstridig å bevirke eller medvirke til et noe åpenbares som bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet like over for fremmed stat (§90).

6. Rettsstridig å gi offentlige meddelelser om krigs-

5. Rettsstridig å bevirke eller medvirke til at noe åpenbares som bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet like over for annen stat (§90),

6. Rettsstridig å gi offentlige meddelelser om krigsmakten eller krigsforetagender, når forbud mot det er utstedt eller som medvirker til det (§92).

7. mot bedre vitende eller uten å ha rimelig grunn til å anse et rykte for sant, offentlig å utbre eller medvirke til offentlig utbredelse av et falskt rykte som er skikket til å framkalle alminnelige fred og orden (§349) - etter lov nr. 1 av 14/5 1917, §5,

8. til fremmed makt eller til representant eller agent for en slik eller til fremmed statsborger å meddele opplysninger som er egnet til å skade berettigede norske interesser, angående salg av varer her i riket, befordring av varer eller angående avgang av skip til eller fra riket, eller forsettlig å medvirke til slik meddelelse av opplysninger eller ved avtale eller på annen måte å søke å forberede slik meddelelse, eller uaktsomt å meddele offentlig slike opplysninger, skjönt han forstod eller burde ha forstått at det vilde skade norske interesser.

Etter den militære straffelov er det straffbart:

9. I hensikt å gavne fienden eller skade Norges eller noen alliert krigsmakt, å forlede norsk eller alliert krigsmann til å gå over til fienden eller å opphisse til mytteri eller annen troløshet - (krigsforrederi, §80, nr. 3).

10. i fiendens nærhet å oppfordre til flukt eller å gi villedende eller foruroligende signal eller tegn (krigsforrederi - §80, nr. 10).

11. å utbre fiendtlig opprop blandt krigsfolk (krigsforrederi - §80, nr. 12).

12. å medvirke til handling som nevnt foran under punkt 10 - 12 (krigsforrederi - §80, tredje ledd).

13. å utbre etterretninger som er egnet til å nedstemme krigsfolkets mot, eller uten tillatelse å utspre etterretninger om krigsmaktens stilling, styrke eller operasjonsplaner eller å medvirke til det, (86),

14. å tjene fienden som spion (§91).

15. å undlate gjennom betimelig anmeldelse for øvrigheten eller på annen måte å søke avverget utførelsen av et krigsforrederi, spioneri eller forbund om rømning (§93).

Straffen for krigsforrederi er fengsel fra 10 år inntil på livstid eller dødsstraff. (§80, annet ledd).

Også den som forøver noen forbrytelse som er omhandlet i den almindelige straffelovs §§ 83 - 86 - 87, nr. 1 og 2, 89 - 91, 93 eller 94, straffes likeledes for krigsforrederi, idet straffesatsen er øket med en halvdel.

Vær aktsom, vær taus, vær besindig og tillitsfull.

26. mai 1940.

Otto Ruge,
forsvarssjef.

IV.

Dok. nr. 1.

IV.

Dok. nr. 1.

Proklamasjon til det norske folk fra kongen og regjeringen.

"Stortinget uttalte i sitt siste møte den 9. april at Norges regjering måtte holdes fri og uavhengig under alle vilkår og den så for dette formål måtte flytte utenlands. I samsvar dermed ble det vedtatt i siste møte i statsråd den 7. juni at konge, kronprins og regjering skulle ha sitt sete utenfor Norge.

Fra statsråd ble utsendt følgende opprop:

Til det norske folket.

Kongen og regjeringen har i dette øieblikk sett seg nødt til å flytte sitt sete og sitt virke utenfor landets grenser.

Ved det brutale overfall som den tyske regjering uten varsel satte i verk, lyktes det for tysk hærmakt å sette seg fast i Norge og etter hvert legge den største del av landet under seg.

De allierte regjeringer som var i krig med Tyskland, - den britiske, franske og polske, kom hüsinnnet Norge til hjelp med mannskap og med våpen, og inntil nå har det vært mulig å bevare en del av landet for dets lovlige nasjonale regjering.

Men krigens hårde nødvendighet har tvunget de allierte regjeringer til å samle all sin styrke til kampen på andre fronter, og de har full bruk for alle sine folk og alt sitt materiell på disse frontene.

Under disse vilkår er det umulig å holde kampen oppe her i landet mot en overmakt som den tyske. Vår forsvarsstyrke som har kjempet med mot og tapperhet i to måneder, mangler det nødvendige krigsmateriell, særlig ammunisjon og kampfly, og kan ikke lenger få det. Fortsatt kamp vilde bare føre til fullstendig ødelegging for de landsdeler som enda er frie. For tyskerne sparer i sin krigsførsel likeså lite de fredeligste byer som de militære motstandskrefter.

Forsvarets overkommando har derfor rådd kongen og regjeringen til foreløbig å oppgi kampen innenlands. Og kongen og regjeringen føler det som sin plikt å følge dette råd. De flytter derfor nå ut av landet.

Men de oppgir derfor ikke kampen for å gjenvinne Norges selvstendighet. Tvert imot - de vil holde fram med den utenfor landets grenser.

De har det faste håp, at de tyske overfallsmenn snart skal bli tvunget til å gi fra seg sitt bytte, og at det norske folket sammen med andre folk som nå lider under den tyske underkuing - atter skal få sin rett og frihet.

Norges konge og Norges regjering vil i denne kampens tid være de frie talsmenn for det norske folkets nasjonale krav. De vil så langt som gjørlig opprettholde det norske rikets selvstendige liv, således at ingen av de rettigheter som tilkommer en fri stat skal bli forspilt. Det vil være deres oppgave å verne om landets og folkets politiske rettsgrunnlag, så vårt fedreland i seirens stund med myndighet kan tre fram å hevde sin nasjonale frihet.

Det norske stortings president står sammen med konge og regjering i denne kamp, likeens sjefene for Norges hær og orlogsflåte.

Og til stadfesting på at regjeringen vil være en regjering for hele det norske folk uten omsyn til gamle partigrenser, har den idag styrket seg ved utnevning av nye statsråder fra ulike partier.

Vi takker alle som i denne tiden har gjort sin plikt mot fedrelandet og kjempet for dets frihet, og vi samler oss i en mening til det norske folket om framdeles å holde håpet og motet levende i sig gjennom all kuing og trengsel. Vi er visse på at ingen nordmann vil svikte vår frihetssak. Vi roper bare til dere alle: Hold ut i troskap mot vårt dyre fedreland.

Vi som sender dette ropet til dere i denne stund vi er nødt til å forlate Norges grunn, vi er bestente på å sette alle våre krefter, vårt liv og alt vi eier, inn for Norges sak. Vi tror på at vi snart skal få komme tilbake til et fritt og selvstendig Norge, og vi håper vi skal kunne gjøre det med ære. Den tanken som skal bære alle våre gjerninger derute, og som vi vet vi har sammen med alle som blir heime, den ligger i ordene: Leve Norge! Alt for Norge!

Håkon.
Johan Nygårdsvold.

Dok. nr. 2.

Fra Forsvarssjefen, kommanderende general Otto Ruge.

Dere har hørt kongen og regjeringens proklamasjon.

Motstanden i Nord-Norge skal opphøre, til tross for at vi idag står ubeseiret her. Det er gjort for å spare denne landsdel for ytterligere ødeleggelse.

Soldater, matroser og frivillige hjelpearbeidere i nord og sør:

Dere har gjort godt og trofast arbeid. Dere kan minnes med ære denne tiden. Takk alle sammen.

Norske kvinner og menn!

Det første avsnitt i vår strid for friheten er forbi, vi går en svart tid i møte nu, i et hørtatt land.

Men krigen fortsetter på andre fronter, nordmenn er med i striden der. Den dag kommer da dere atter kan reise hodet. Vent på dagen, vent med ro og tillit. Gjør ikke noe overilet som kan gi erobreren påskudd til repressalier.

Glem ikke den tiden da vi stod sammen med våpen i hånd, glem ikke dem som gav sitt liv i striden eller dem som falt som uskyldige ofre for flyangrepene. Vi som har stått sammen i striden har lovet hverandre at vi ikke skal gi oss før vi atter kan heise vårt frie norske flagg som frie kvinner og menn.

Dette løfte vil bli holdt, kanskje ikke av meg som må regne med heretter å være i erobrerenes makt. Men de som fortsetter striden utenfor Norge og dere som er ungevil innfri løftet når dagen kommer.

Hold ut og hold sammen til da, slik som dere har gjort det hittil. Vent og tro, og husk det gamle ordet:

Vår Gud han er så fast en borg.

Forsvarets overkommando den 9. juni 1940.

Otto Ruge.
forsvarssjef.

Alle partier representert i regjeringen.

I statsråd den 7. juni ble banksjef Arne Sunde og landbruksutsending Anders Fjellstad utnevnt til statsråder.

Sunde tilhører som kjent venstre, Fjellstad bondepartiet

Av höire er major Sven Nilsen medlem av regjeringen.

Til Nord-Norges sivile befolkning.

Vi er trådt i forhandlinger med den tyske överstkommanderende i Norge. Det er enighet om at vår militære motstand skal opphøre i kveld, søndag 9. juni 1940 kl. 24.

Vi må da gå ut fra at fra samme tid opphører også all tysk bombing og ildgivning fra luften, fra land og fra sjöen.

Jeg oppfordrer derfor alle evakuerte til å vende tilbake til sine hjem. Jeg oppfordrer samtidig alle til å undgå enhver handling som kan gi tyskerne anledning til repressalier.

Forsvarets overkommando 9. juni 1940.

Otto Ruge,
forsvarssjef.